



ISSN: 3060-4613



MAKTABGACHA  
VA MAKTAB  
TA'LIMI VAZIRLIGI



O'zbekiston  
Milliy Pedagogika  
Universiteti



№4(1)  
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

# M

# AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal



# MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI



Elektron nashr. 754 sahifa,  
2-aprel, 2026-yil.

## **BOSH MUHARRIR:**

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

## **BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:**

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

## **TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI**

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik  
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik  
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor  
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor  
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor  
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor  
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor  
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)  
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)  
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)  
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)  
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)  
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)  
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent  
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor  
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor  
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)  
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent  
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent  
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent  
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti  
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor  
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)  
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent  
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent  
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori  
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari  
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

**Muassis:** “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

**Hamkorlarimiz:** O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

#### EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

#### DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

#### EDITORIAL BOARD MEMBERS:

**Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician**

**Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician**

**Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor**

**Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**

**Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**

**Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**

**Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**

**Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**

**Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor**

**Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor**

**Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor**

**Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor**

**Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)**

**Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)**

**Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)**

**Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)**

**Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)**

**Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)**

**Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**

**Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**

**Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**

**Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor**

**Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor**

**Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor**

**Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)**

**Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor**

**Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor**

**Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor**

**Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor**

**Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service**

**Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor**

**Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)**

**Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor**

**Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor**

**Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor**

**Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics**

**Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor**

**Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region**

**Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun**

**Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences**

**Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor**

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”  
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti  
Administratsiyasi huzuridagi Axborot  
va ommaviy kommunikatsiyalar  
agentligi tomonidan **№C-5669363**  
reyestr raqami tartibi bo'yicha  
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

# MUNDARIJA

Yangi O'zbekistonning mintaqaviy va global geosiyosiy pozitsiyasi: milliy o'zlik va media reprezentatsiya tahlili .....	16
<b>Salim Doniyorov</b>	
Axborot kommunikatsiya texnologiyalari vositasida o'quvchilarning adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirish .....	21
<b>Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich, Xoldarova Gulchehra Tajibayevna</b>	
Adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirishda elektron darsliklar va multimedia vositalaridan foydalanish.....	26
<b>Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich</b>	
Ta'limdagi hurfikrlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	29
<b>Yunusov Dilshod Raxmatovich</b>	
Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	32
<b>Aliqulova Habiba Bahranovna</b>	
Ayollar boksida jismoniy tayyorgarlikning yosh qizlar salomatligiga ta'siri .....	36
<b>Majidov Ruslan Rustam o'g'li, Komilova Ismigul O'ktamjon qizi</b>	
Talaba-yoshlarda internet risklarning oldini olishning pedagogik modeli .....	41
<b>Muradova Maftuna Komilovna, Mamadaliyeva Umida Isroiljonovna</b>	
Диагностика креативности студентов педагогических вузов в процессе изучения специальных дисциплин.....	44
<b>Уразова Марина Батыровна, Сойбова Толифа Дилмуродовна</b>	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetentlikni shakllantirishning metodik xususiyatlari.....	49
<b>Tashibekova Munajat Xoshimovna</b>	
Mariya Montessori ta'limida bolalarning mustaqilligini va ijodiy faoliyatini rivojlantirishning pedagogik-didaktik shart-sharoitlari.....	53
<b>Asqarova Ma'mura Sadriddinovna</b>	
O'spirinlik yoshida namoyon bo'ladigan agressiv xulqning psixologik xususiyati .....	59
<b>Atajanova Xurjon Pirnazar qizi</b>	
O'zbekiston jurnalistikasining rivojlanishida jadidlarning o'rni: jurnalistikada yangi trend .....	64
<b>Murtozayeva Nigora Murtoza qizi</b>	
Virtual ta'lim texnologiyasining ta'lim jarayonini takomillashtirishdagi ahamiyati.....	67
<b>Muxsiyeva Aziza Shamsitdinovna</b>	
Kelajakdagi o'qituvchilarning pedagogik kreativligini ta'limiy o'yinlar orqali rivojlantirish yo'llari .....	69
<b>N. A. Musayeva</b>	
Talabalarda lisoniy tafakkurni shakllantirishga psixolingvistik yondashuvning didaktik tamoyillari .....	76
<b>Odiljonova Kamola Abduvosit qizi</b>	
Strategies for Overcoming Difficulties in Using Authentic Materials in English Language Teaching .....	81
<b>Qosimov Jaloliddin Abduvali o'g'li</b>	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari .....	84
<b>Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna</b>	
Inspektor-psixologlarda ijtimoiy-psixologik kompetentlikning kasbiy faoliyatdagi ahamiyati .....	87
<b>Raxmanova Dilnoza Farmanovna</b>	
Qo'ng'iro't tumani toponimlarining leksik-semantik va genetik xususiyatlari .....	90
<b>Shamshaddinova Saodat Saparbayevna</b>	
Variativ yondashuv asosida 5–9-sinf o'quvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirishning didaktik modeli va metodik ta'minoti .....	93
<b>Shamuratov Asqar Abdullayevich</b>	



The Structural Composition and Developmental Stages of Critical Thinking Skills.....	98
<i>Shuxratjon Ismoiljonov Boymirza o'g'li</i>	
Yosh rahbar kadrlarni lavozimlarga tayinlashning psixologik xususiyatlari.....	106
<i>Sobitov Otabek</i>	
O'zbekistonda erta turmush qurish masalasi va uning psixologik tahlillari.....	111
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Adaptiv sportning inklyuziv ta'lim tizimida alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan o'quvchilarning jismoniy va funksional rivojlanishidagi ahamiyati.....	114
<i>Xasanova Sarvinov To'liqinjon qizi</i>	
Yosh futbolchilarda texnik mahoratni rivojlantirishda differentsiallashgan mashg'ulotlar modelini qo'llash samaradorligi .....	118
<i>Zayniddinov Tojiddin Baxriddinovich</i>	
Фразеологизмы как носители культуры: проблемы перевода и методы обучения .....	123
<i>Хамидова Гулноза Турсунбой кизи</i>	
Talabalarni kreativ yondashuv asosida tarbiyaviy–innovatsion faoliyatga tayyorlash jarayonlari.....	127
<i>Adizova G. M.</i>	
Iqtidorli bolalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash .....	131
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna</i>	
STEAM – ta'lim texnologiyasi asosida o'quvchilarning fazoviy tasavvurlarini rivojlantirish metodikasi .....	134
<i>So'fiboyeva Gulchehra Mamurjonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar va kompetentlikni shakllantirishning pedagogik asoslari.....	138
<i>Fayzullayeva Xovoxon Xayrullo qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga muhtoj bolalar bilan ishlashda tarbiyachining roli.....	142
<i>Mansurova Lobar Luqmon qizi, Boqiyeva E'zoza Mashrab qizi</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalarni ta'lim-tarbiyalashning ilmiy-pedagogik asoslari.....	146
<i>Tojiboyeva Osiyoxon Alisher qizi</i>	
Xalqaro ta'lim tashkilotlari faoliyatining nazariy asoslari.....	150
<i>Abdusamadova Aziza Kamoliddin qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy texnologiyalar asosida ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimi sifatida.....	153
<i>Shanazarov Otabek</i>	
Maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari .....	158
<i>Radjapova Xuzra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Matematika ta'limida modellashtirishning psixologik va metodik asoslari: disum loyihasi tahlili.....	161
<i>Xaydarov Xurshid Ismatovich</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda gandbolchilarning tezkorligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	166
<i>Ismatullayeva Zuhra Rustam qizi</i>	
Osiyo xalq o'yinlari asosida jismoniy tarbiya jarayonini samarali tashkil etishning pedagogik shartlari .....	170
<i>Abdullayev Yashnarjon Mahkamovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetentligini shakllantirishda klasterli ta'lim muhitining imkoniyatlari.....	173
<i>Abduraxmanov M. B.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tanqidiy fikrlash.....	178
<i>Chinaliyeva Ayjamal Baxitjanovna</i>	
Talabalarda raqamli ta'lim madaniyatini rivojlantirish.....	181
<i>Eshqurbonova Nafisa Bahodir qizi</i>	
Blended Educational Technologies in Higher Education: A Systematic Analysis of Foreign Research.....	183
<i>Fozilova Maxina Adashevna</i>	
Voyaga yetmaganlarda deviant xulq shakllanishida ijtimoiy-psixologik omillarning roli.....	188
<i>Galdiyeva Mehribon Durdiyevna, Saydazimov Alisher Nurali o'g'li</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Boshlang'ich tayyorlov guruhida ulotqirish texnikasi elementlarini o'rgatish samaradorligi.....	191
<i>Hayitmurodova Nasiba Abdusalimovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tarbiya fanini o'qitishning metodik tayyorgarligini takomillashtirish zaruriyati.....	197
<i>Inoyatova Zulfiya Xamdamovna</i>	
Talabalarni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb etishning metodologik asoslari.....	199
<i>Karimova Madinabonu Dilshodbek qizi</i>	
Kompetentligini baholash mezonlari va indikatorlarini ishlab chiqish .....	203
<i>Kayumov Oybek Achilovich</i>	
Kasbiy refleksiya asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish.....	209
<i>Miraxmedova Mubina Mirxalil qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq ko'nikmalarini rivojlantirish.....	211
<i>Nisanbayeva Akmaral Kaldibayevna</i>	
Maxsus ta'lim dasturlari orqali iqtidorli talabalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish .....	214
<i>Rayimova Shahlo Sobirjon qizi</i>	
STEAM ta'limida ijtimoiy intellektni rivojlantirish metodlari .....	217
<i>Toshev Elbek Choriyevich</i>	
Innovatsion texnologiyalar va ularning tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlash tizimidagi roli.....	223
<i>Usmanov Botir Allaberdievich</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda volontyorlik faoliyatining ahamiyati.....	227
<i>Xalilova Dilnoza Furkatovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda robototexnikaning ahamiyati va o'rni .....	230
<i>Xodiyeva Dilrabo Pirimovna</i>	
Working With Visual AIDS in Teaching English in Primary Education .....	233
<i>Yunusova Nodira Akhmadjanovna</i>	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari .....	237
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	
The Psychological Impact of Social Media on Youth .....	242
<i>Dilfuza Qarshiboyeva</i>	
Maktab direktori nutq etiketi – ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan samarali muloqot asosi .....	246
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna</i>	
Dizartriyali bolalar monologik nutqini innovatsion texnologiyalar orqali rivojlantirish.....	250
<i>Pardayeva Muxlisa</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida bilish jarayonlarning ahamiyati.....	257
<i>Xaydarova Umidaxon Baxromjon qizi</i>	
Enhancing the Professional Competence of English Language Teachers.....	259
<i>Karimova Dilshoda Sodiqjon qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda montessori metodi bo'yicha sezgir davrlar .....	264
<i>Tojiakhmedova Maftuna Umarjon qizi</i>	
"Personal learning assistant" vositalari asosida bo'lajak pedagoglarni tayyorlash tizimidagi zamonaviy tendensiyalar tahlili.....	268
<i>Muradova Maftuna Komilovna, Turobova Ro'zoy Bekmurotovna, Xayrullayev Mo'minbek Anvar o'g'li</i>	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida adabiy-nutqiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	272
<i>Ravshanova Dildora Sagdullayevna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida elektron axborot-ta'lim muhitining mohiyati va tarkibiy tuzilmasi.....	279
<i>Temurov Sobirjon Yo'ldoshevich</i>	
Zamonaviy ta'lim menejmentida innovatsion yondashuvlarning ahamiyati (boshlang'ich ta'lim misolida) ..	283
<i>Pardaboyev Doston</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oilaning hamkorligida qadriyatlar tarbiyasining amaliy asoslari .....	286
<i>Xaydarova Mavluda Mo'yidinjon qizi</i>	



Zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasi asosida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish bosqichlari va samarali shakllari.....	292
<i>G'oziyeva Mohlaroyim Qodirxon qizi</i>	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega bo'lgan bolalarning (aqliy nuqson) ovqatlanish tartibi .....	295
<i>Sh. M. Ro'ziyeva</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili darslarida imlo savodxonligini oshirishda geymifikatsiya o'yini orqali samarali tashkil etish .....	299
<i>Mergenbaeva Asiya Erkebaevna</i>	
Musiqqa o'qituvchisining pedagogik muloqatining ta'lim jarayonidagi ahamiyati .....	304
<i>S. M. Raxmonberdiyeva</i>	
Ijtimoiy-maishiy hayotga yo'naltirish darslarida zaif eshituvchi o'quvchilarning nutqini rivojlantirish .....	307
<i>Abdulxamidova Gulnoza</i>	
Ispaniya davlati ijtimoiy hayoti, madaniyati va o'ziga xos ta'lim tizimi .....	311
<i>Umarova Malika Xisabidinovna, Sabirova Nodira Ibrohimovna</i>	
Ertaklardagi so'zlardan foydalangan holda nutqi rivojlanmagan bolalarda muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish metodologiyasi .....	316
<i>G'opporova Mahliyoxonim</i>	
Tarbiya fanida hadislar va milliy qadriyatlarni integratsiya qilishning pedagogik imkoniyatlari .....	319
<i>Axmedov Boburjon Vasikovich</i>	
Chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimida o'quv-biluv kompetensiyalarini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari .....	324
<i>Mirzayev Shavkat Turdibayevich</i>	
Mustaqil ta'lim olish faoliyati tushunchasining pedagogik mohiyati va tarkibiy tuzilmasi (fizika fani bo'yicha).....	328
<i>Esanmurodov Otamurod Boboqand o'g'li</i>	
Oliy ta'limda immersiv yondashuvning mohiyati.....	333
<i>Muradova Maftuna Komilovna, Jontemirova Nozima Abdijabbor qizi</i>	
Yengil atletika mashg'ulotlari tizimida sportchilarning psixologik tayyorgarligini shakllantirish va rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari.....	337
<i>Yigitaliyev A. F.</i>	
Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasida o'quvchilarning harakat faolligini rivojlantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari.....	343
<i>D. R. Abdusalomov</i>	
Futbolchilarni tayyorlash jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi...	348
<i>Mirbabayev Muzaffar Ismatillayevich</i>	
Empirik tushunchalar va ularning hospital pedagogikadagi pedagogik-psixologik roli .....	353
<i>Sapayeva Mavluda Shanazarovna</i>	
Ayollarga nisbatan zo'ravonlikka qarshi kurash va huquqiy himoya.....	357
<i>Ibragimova Feruza Bahodirxonovna</i>	
Integrativ yondashuv asosida kongruentlik kompetensiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar.....	362
<i>Kamalova Dilobar Tairovna</i>	
Og'ir atletikachilarning ko'p yillik tayyorgarlik jarayonini tashkil etish .....	366
<i>Raximov Farxod Maxmudovich</i>	
Haqiqiy materiallardan foydalangan holda o'qishni o'rgatish .....	370
<i>Axmedov Husen Uzairovich</i>	
Maktabgacha ta'limda innovatsion va fiziologik yondashuvlarning o'ziga xos xususiyatlari.....	376
<i>Ruziyeva Gulsara Temirqulovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talaba-yoshlarning jismoniy tarbiyasi.....	380
<i>Nazarov Zokir Abdurahmonovich</i>	
Tafakkur va mantiqiy fikrlash bo'lajak pedagog shaxsining nutq madaniyati omili sifatida .....	383
<i>A. Sh. Jumayev</i>	
Bo'lajak musiqqa o'qituvchilarida turizm vositasida tolerantlikni rivojlantirish pedagogik muammo sifatida.....	386
<i>Abdumannatova Aziza Abdumajit qizi</i>	

Zamonaviy didaktik vositalar asosida talabalarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	390
<i>Asobayeva Noila Samatovna</i>	
Axborot texnologiyalarini kasbiy faoliyatda qo'llash" fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarini samarali tashkil etish .....	395
<i>Axmedova Zebixon Siddikovna</i>	
Talaba shaxsini ma'naviy-axloqiy tarbiyalashga qo'yilgan pedagogik talablar .....	399
<i>Boliyev Uchqun Ismatovich</i>	
Translation of Phraseological Units in Mass Media Texts.....	402
<i>Eshmurodova Ziyodaxon Urinbayevna</i>	
Phraseologisms in Modern Russian: A Corpus-Based Analysis of Structural, Semantic, and Functional Dynamics .....	405
<i>Farkhod Kholmatov</i>	
Yosh sportchilarda sprinterlik qobiliyatlarini rivojlantirishda o'yin uslubidagi mashqlarning o'rni.....	413
<i>G'oibov Yusufali Buxoraliyevich</i>	
Imitatsion mashqlarni nutqni avtomatizatsiyalash jarayonida qo'llash metodikasi .....	417
<i>G'aniyeva Muhabbat Lutfullayevna</i>	
1879-1894-yillarda yevropa va aqshdagi asos soluvchi laboratoriyalar evolyutsiyasi orqali eksperimental psixologiya genezisining qiyosiy-tarixiy tahlili.....	420
<i>Haydarov Farhod Imazarovich</i>	
Maktab direktori nutq etiketi – ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan samarali muloqot asosi .....	423
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna</i>	
Bolalarda gigiyeniya qoidalarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati .....	427
<i>Kalkonova Lutfiya Yusufovna, Safarova Qizlarxon</i>	
Kasbiy refleksiya va portfolio metodining ta'lim jarayonidagi ahamiyati .....	430
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna, Kamoliddinova Mahliyoqon Zohidjon qizi</i>	
Практическая работа по развитию логического мышления учащихся начальных классов через дидактические игры .....	433
<i>Отажонов Ж. М., Мамарасулова М. А.</i>	
Umumta'lim maktablarida "tarbiya" fanini o'qitish jarayonida mavjud muammolar, ularning sabablari va takomillashtirish yo'llari.....	436
<i>Mamirova Shaxnoza Xudoyqulovna</i>	
Word Formation and Vocabulary Enrichment in Modern English and Uzbek Languages .....	440
<i>Muminova Feruza Muratdjanovna</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlarining maktabgacha ta'lim tizimidagi o'rni va rivojlanish tendensiyalari .....	443
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
Shaxs taraqqiyotining turli bosqichlarida refleksiyaning rivojlanishi .....	447
<i>N. I. Xalilova</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda inklyuziv kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik asoslari .....	450
<i>Omanqulova Shohida Nematillo qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda gender madaniyatni shakllantirishda milliy qadriyatlar va zamonaviy yondashuvning uyg'unligi .....	455
<i>O'tkirova Zuhraxon Ahmedjanovna</i>	
Developing Listening and Speaking Skills in Middle School .....	458
<i>Rakhmonova Dilrabokhon Salokhiddin kizi</i>	
Bolalarda gigiyena qoidalarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati .....	461
<i>Kalkonova Lutfiya Yusufovna, Safarova Qizlarxon</i>	
Avlodlar nazariyalari haqidagi mulohazalarning nazariy tahlili: baby boomerlar, X, Y, Z avlodlari.....	464
<i>Umarova Sitora Muxlisovna, Sharifova Mahtob Murodjonovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari .....	467
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Sofoyeva Oysha Davlatyorovna</i>	



Boshlang'ich sinflarda arifmetik amallarni o'rgatishning samarali metodlari.....	470
<i>Solijonova Mavluda Zokir qizi</i>	
Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari.....	472
<i>Toxirov Botirjon G'ofurjon o'g'li</i>	
Chaqiriqqacha harbiy ta'limda talabalarining harbiy ko'nikmalarini shakllantirishda psixologik omillarning o'rni.....	477
<i>Tursunov Shaxzod Ramazonovich</i>	
Bolalarning jismoniy faolligini oshirish va jismoniy rivojlantirish bo'yicha noan'anaviy jismoniy mashqlarning ahamiyati .....	480
<i>Xalmatova Nasiba Bozorboyevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirish muammolari.....	485
<i>Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faolligini rivojlantirishda bolalar adabiyotidan foydalanish ..	488
<i>Yuldoshova Mehriniso Ochildiyevna</i>	
Hosila va uning tatbiqlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar .....	491
<i>Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li</i>	
Развитие речи у детей как ключевой фактор формирования личности.....	496
<i>Дустова Дилдора Собиржановна</i>	
Boshlang'ich sinflarda geometrik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi .....	498
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	
Дидактические основы подготовки будущих педагогов к лекционной деятельности.....	501
<i>Нодира Азаматова</i>	
O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyalanuvchilarning ijtimoiy-hissiy rivojlanishini tarkib toptirishning o'ziga xos tamoyillari .....	505
<i>Mahmudova Zulfiya, Hoshimova Dilnoza</i>	
Musiq ta'limi yo'nalishi talabalarida qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirishning pedagogik xususiyatlari .....	509
<i>Murodov Mirshoxid Burxanovich</i>	
Umummuhandislik fanlarini o'qitish jarayonida muhandislik oliy ta'lim muassasalari talabalarining texnologik kompetentligini shakllantirish .....	513
<i>Kiyomov Abdulla Xaytaliyevich</i>	
Психолого-педагогический анализ использования исторических материалов на уроках математики в начальных классах.....	520
<i>Джавлиева Гулнара Раушановна</i>	
Transport vositalari muhandisligida virtual reallik va simulyatsiyaga asoslangan ta'lim texnologiyalarini joriy etish: amaliy kompetensiyalarni rivojlantirishga tizimli yondashuv .....	529
<i>Tashpulatov Boyburi Baymurotovich</i>	
Adaptiv texnologiyalar va ularning ta'lim tizimidagi o'rni.....	533
<i>Quchqarova Dilnavoz Shaymaxammat qizi</i>	
Talaba-yoshlarda futbol mashg'ulotlari asosida jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari .....	538
<i>Alimov Tojiddin Yaxshibayevich</i>	
Milliy madaniy meros asosida talabalarda ijtimoiy va axloqiy mas'uliyatni rivojlantirish.....	542
<i>Nomanov Kozimjon Kamoliddinovich</i>	
Innovatsion o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda mayda motorikani rivojlantirish yo'llari .....	546
<i>Nuritdinova Xurshida Norpulatovna, Azimova Umida To'ra qizi</i>	
Pedagogical opportunities for developing productive skills in english language learning .....	549
<i>Shohida Otahanova</i>	
Bosh miya o'smasi bo'lgan maktab o'quvchilariga zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanib darslarni tashkil etish .....	552
<i>Xakimova Gulshat Abdusalomovna, Nurmuhammedova Ruxshoda Mirsodiq qizi</i>	



Traits of Oral Fluid Biochemistry and Physical Chemistry in Children Exhibiting Abnormalities Post-Uranoplasty .....	557
<a href="#">Anvarova Muhtasar Anvarovna</a>	
O'simliklarning abiotik stresslarga chidamliligini oshirishda crispr/cas texnologiyasining ahamiyati .....	561
<a href="#">Saidmurodov Saidali Chori o'g'li, Lutfullayev Nodir Abdusattor o'g'li, Turayev Ozod Sunnataliyevich, Dulanazarov Abror Anvar o'g'li, Xayitova Shahlo Davlatovna</a>	
Zamonaviy sharoitlarda maktabgacha ta'lim tashkilotlarini xorijiy tajribalar asosida boshqarish tizimini takomillashtirish .....	566
<a href="#">Sotimova Barno Marufjonovna</a>	
Tasviriy san'at fanini o'qitishda milliy san'at elementlaridan foydalanishning ayrim metodlari .....	570
<a href="#">Abdullayev Sayfulla Fayzullayevich, Abdullayev Suxrob Sayfullayevich, Zikrillayeva Visola Hamrayevna</a>	
Метод, основанный на построении симметрии при делении угла с недоступной вершиной .....	576
<a href="#">Эсонов Мунавваржон Муқимжонович</a>	
Innovatsion yondashuv asosida talabalarni muhandislik faoliyatiga tayyorlash pedagogik muammo sifatida.....	579
<a href="#">Hamraqulov Yorqin Murtazaqulovich</a>	
Internet tizimida muloqotning gendorologik tipologiyasi .....	584
<a href="#">Raxmonova Barno Odilovna</a>	
Bolalarga xos nutq muhitida etiketning ahamiyati .....	587
<a href="#">Temirova Nargiza Davlat qizi</a>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagoglarining kasbiy kompetentligini shakllantirishda virtual reallik asosidagi texnologiyalardan foydalanish.....	590
<a href="#">Choriyeva Lobar Fayzullo qizi, Teshaboyeva Zamira Sabirovna, Safarov Azamat Rasul o'g'li</a>	
Hozirgi kun pedagogi.....	594
<a href="#">Dehqanova Muborakxon G'iyeziddin qizi</a>	
"Avesto"dagi ta'limiy-axloqiy qarashlarning nazariy asoslari va pedagogik ahamiyati .....	598
<a href="#">Ibragimova Farangiza Oybekjon qizi</a>	
Ta'lim-tarbiya jarayonida ijtimoiy-pedagogik muammolarning shakllanish omillari va bartaraf etish yo'llari .....	602
<a href="#">Mirzayeva Faroxat Odiljonovna</a>	
Oliy ta'lim muassasalarini xalqaro reytinglarga tayyorlashda strategik menejmentning o'rni va ahamiyati. ....	607
<a href="#">Mannonova Barno</a>	
Scientific-Theoretical Bases of Developing Students' Creative Ability Through Folk Practical Art .....	611
<a href="#">Ruziyeva Mekka Shukhrat kizi</a>	
3-sinf ona tili darslarida integratsion yondashuv asosida o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi .....	615
<a href="#">Jurayeva Dildora Ilhom qizi, Mambetova Lobar Mirzavali qizi</a>	
Kurash mashg'ulotlari jarayonida texnik-taktik ko'nikmalarni shakllantirishning pedagogik asoslari.....	618
<a href="#">Soatov E. M.</a>	
Talabalarining mustaqil ta'limini tashkil etishga asoslangan dasturiy ta'minot yaratish mohiyati .....	623
<a href="#">Janabergenova Aysuliy Jaksilikovna</a>	
Maxsus pedagogning kasbiy kompetentligi: zamonaviy yondashuvlar va muammolar .....	626
<a href="#">Shodiyeva Gulchiroy Nurqosimovna</a>	
O'zbek va qoraqalpoq tillarini integratsiyalashgan holda o'qitishda raqamli texnologiyalarning o'rni.....	631
<a href="#">Mapruza Embergenova</a>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarda o'quv-bilish faoliyatini shakllantirishda neyropedagogik usullardan foydalanishning ahamiyati .....	636
<a href="#">Jumayeva Maxbuba O'ktam qizi</a>	
Inklyuziv ta'lim muhitida musiqa darslarini tashkil etishning uslubiy asoslari .....	641
<a href="#">Narzikulov Javohir Ikromovich</a>	
Диагностический потенциал формирования критического мышления в оценке нравственной воспитанности студентов педагогических вузов.....	645
<a href="#">Азимова Гулрухбону, Абдувалиева Мухайё</a>	



Musiqa darslarida 4K kompetensiyalarini rivojlantirishning imkoniyatlari va pedagogik shart-sharoitlari....	652
<i>Ochilova Mohinur</i>	
Oliy ta'limda fransuz tilini o'qitishda qr-kod texnologiyalarining samaradorligi .....	656
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Смарт-технологии как инструмент повышения эффективности управления .....	660
<i>Байбаева Мухайё Худайбергеновна, Дехконова Мохларойим Бахтиёржон кизи</i>	
Odam markaziy asab tizimi taraqqiyoti va uni rivojlantirishning amaliy yechimlri.....	664
<i>Mirzayeva Nodira Abduxamidovna</i>	
Mentimeter dasturi va uning ta'lim jarayonidagi ahamiyati.....	669
<i>Djabbarova Xabiba Kuvandikovna</i>	
Talabalarda fuqarolik kompetensiyalarini shakllantirishda yangi renessans pedagogikasining o'rni.....	673
<i>Qlicheva Go'zal Chorshanbiyevna</i>	
Kognitiv rivojlanish zamonaviy ta'lim nazariyasida kompleks fenomen sifatida .....	678
<i>Abdullayeva Madina Baxtiyor qizi</i>	
Kursantlarning maxsus chidamkorligini oshirishda qo'llaniladigan vosita va usullar .....	681
<i>I. B. Bobomuratov</i>	
The Main Aspects of the Development of Digital Literacy in Higher Pedagogical Education .....	685
<i>Yusupova Go'zal Oybek qizi</i>	
Conceptual Approaches to Understanding Fanaticism Among Female Adolescents.....	689
<i>Sobirova Sojidxon Akramjon qizi</i>	
Yuqori sinf o'quvchilarida basketbol texnika va taktikasini shakllantirishning pedagogik asoslari.....	692
<i>Bobojonov Nozimjon Ne'matjonovich, Sirojiddin Nasriddinov Salohiddin o'g'li</i>	
Bolalar musiqa va san'at maktablarida musiqa nazariyasi va solfedjio darslarining pedagogik xususiyatlari .....	695
<i>Bobojonova Zeboxon Baxtiyor qizi</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarida integrativ yondashuv asosida ekologik madaniyatni rivojlantirish ..	699
<i>Istamov Zavqiddin Sa'dulloevich</i>	
Talabalar identiteti va ularga ijtimoiy tarmoqlar ta'sirining global ahamiyati .....	702
<i>N. T. Tojiboyeva</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya darslarini tashkil etishning zamonaviy usullari .....	707
<i>Narzullayev Mavlonbek Zikrillo o'g'li, Ostonov Zafar Zamonovich</i>	
Ta'lim metodlari va usullarini modernizatsiya qilish asosida ilmiy tadqiqot madaniyatini rivojlantirishning pedagogik tizimi.....	710
<i>Olimov Temir Xasanovich</i>	
Changes in Adolescents' Communication Under the Influence of Social Media: Emotional Intelligence and Internet Addiction Issues .....	715
<i>Salomov Shamsiddin Sabokhiddin Ugli</i>	
O'smir qizlarning jismoniy rivojlanishini takomillashtirishda defile mashqlaridan foydalanish metodikasi ...	720
<i>Shaxbazova Gulrux Orifjon qizi, Abdullayeva Maxbuba</i>	
Umumta'lim maktablari musiqa madaniyati darslarida o'quvchilarning divergent fikrlashini shakllantirish metodikasi.....	724
<i>Ubaydullayeva Nazokat Ibodullo qizi</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining pedagogik ko'nikmalarini rivojlantirish: nazariy asoslar, amaliy modellar va innovatsion yondashuvlar .....	728
<i>Umurzoqova Laylo Baxtiyor qizi</i>	
Talaba-yoshlar jismoniy madaniyat va sportini rivojlantirishning strategik imkoniyatlari .....	733
<i>Yusupxo'jayev Oxunjon Shuxrat o'g'li</i>	
Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari.....	737
<i>Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna</i>	
Компенсация трудностей в обучении детей младшего школьного возраста, находящихся на длительном лечении .....	742
<i>Алимова Нигора Исраиловна, Холлиева Нодира Хайтмуратовна</i>	

Формирование профессиональных компетенций будущих художников через освоение узбекского орнамента в системе заданий по композиции.....	745
<a href="#">Д. Б. Бабаева</a>	
Методика и подходы обучения речи в школьной практике .....	750
<a href="#">Шарипов Одилжлон Гуломжон угли</a>	



# BOLALAR MUSIQA VA SAN'AT MAKTABLARIDA MUSIQA NAZARIYASI VA SOLFEDJIO DARSLARINING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Bobojonova Zeboxon Baxtiyor qizi

Samarqand davlat pedagogika instituti  
“Musiq ta'limi va san'at” mutaxassisligi magistranti

**Annotatsiya:** Maqolada bolalar musiqa va san'at maktablarida o'qitiladigan musiqa nazariyasi va solfedjio fanlarining musiqa ta'lim tizimidagi o'rni va ahamiyati yoritilib, mazkur fanlarning o'quvchilarda musiqiy savodxonlikni shakllantirish, eshitish qobiliyatini rivojlantirish, musiqiy tafakkur va ijrochilik malakalarini takomillashtirishdagi roli tahlil qilingan. Shuningdek, musiqa nazariyasi va solfedjio darslarini samarali tashkil etishning pedagogik shart-sharoitlari, metodik yondashuvlari hamda ularning amaliy natijalari ochib berilgan.

**Kalit so'zlar:** musiqa ta'limi, musiqa nazariyasi, solfedjio, musiqiy savodxonlik, eshitish qobiliyati, musiqiy tafakkur, ijrochilik, metodika, musiqa maktabi, pedagogik yondashuvlar.

**Abstract:** The article highlights the role and significance of music theory and solfeggio subjects taught in children's music and art schools within the system of music education. It analyzes their contribution to the development of students' musical literacy, auditory skills, musical thinking, and performance abilities. The study also reveals pedagogical conditions for the effective organization of music theory and solfeggio lessons, methodological approaches, and their practical outcomes.

**Key words:** music education, music theory, solfeggio, musical literacy, auditory skills, musical thinking, performance, methodology, music school, pedagogical approaches.

**Аннотация:** В статье освещается роль и значение дисциплин “теория музыки” и “сольфеджио”, преподаваемых в детских музыкальных и школах искусств, в системе музыкального образования. Проанализирована их роль в формировании музыкальной грамотности учащихся, развитии слуховых способностей, музыкального мышления и исполнительских навыков. Также раскрыты педагогические условия эффективной организации занятий по теории музыки и сольфеджио, методические подходы и их практические результаты.

**Ключевые слова:** музыкальное образование, теория музыки, сольфеджио, музыкальная грамотность, слуховые способности, музыкальное мышление, исполнительство, методика, музыкальная школа, педагогические подходы.

## KIRISH

Bugungi kunda jamiyatning ma'naviy va madaniy taraqqiyotini ta'minlashda san'at ta'limining, xususan musiqa ta'limining o'rni beqiyosdir. Bolalar musiqa va san'at maktablari yosh avlodning musiqiy-estetik didini shakllantirish, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish hamda milliy va jahon musiqa merosiga bo'lgan qiziqishini oshirishda muhim ta'lim muassasalari hisoblanadi. Ushbu muassasalarda amalga oshiriladigan ta'lim jarayonining samaradorligi, avvalo, musiqa nazariyasi va solfedjio fanlarini o'qitish sifatiga bevosita bog'liqdir. Shu bois bolalar musiqa va san'at maktablarida mazkur fanlar doirasida o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini shakllantirish masalalarini ilmiy-pedagogik jihatdan tadqiq etish dolzarb vazifalardan biri sanaladi.

Bolalar musiqa va san'at maktablarida musiqa nazariyasi va solfedjio fanlari o'quvchilarga musiqiy savodxonlikning asoslarini o'rgatadi, ularning musiqani ongli idrok etish, eshitish orqali tahlil qilish, ritm va ladni his etish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Mazkur fanlar ijrochilik yo'nalishidagi barcha mutaxassisliklar uchun nazariy poydevor vazifasini bajaradi. Biroq amaliy tajriba shuni ko'rsatadiki, ushbu fanlarni o'qitish jarayonida o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlari, qiziqishlari hamda individual imkoniyatlari har doim ham yetarli darajada inobatga olinmaydi. Natijada nazariy bilimlarni o'zlashtirishda qiyinchiliklar yuzaga kelib, fanlarga bo'lgan qiziqishning pasayishiga olib kelishi mumkin.

Hozirgi kunda bolalar musiqa va san'at maktablarida ta'lim mazmunini yangilash hamda o'qitish jarayonini zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida tashkil etish masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. An'anaviy o'qitish usullari bilan bir qatorda interfaol metodlar, innovatsion texnologiyalar va ijodiy topshiriqlardan foydalanish o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini samarali shakllantirish imkonini beradi. Ayniqsa, musiqa nazariyasi

va solfedjio darslarida nazariy bilimlarni amaliy mashg'ulotlar bilan uyg'unlashtirish, eshitish orqali tahlil qilish hamda ijodiy faoliyatni rivojlantirishga yo'naltirilgan yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi.

Mamlakatimizda madaniyat va san'at sohasini rivojlantirishga qaratilgan islohotlar doirasida bolalar musiqa va san'at maktablari faoliyatiga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarni musiqiy jihatdan yetuk va ijodkor shaxs sifatida tarbiyalash vazifalari musiqa ta'limi tizimi oldiga yangi talablarni qo'yimoqda. Shu nuqtai nazardan musiqa nazariyasi va solfedjio fanlarini o'qitishning mazmuni, shakl va metodlarini takomillashtirish, shuningdek, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiluvchi samarali pedagogik shart-sharoitlarni aniqlash zarurati yuzaga kelmoqda.

### MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekistonda musiqa ta'limining rivojlanishi, xususan solfedjio fanining o'qitilishi bo'yicha yaratilgan ilmiy-pedagogik manbalar tadqiqotning nazariy asosini tashkil etdi. Jumladan, N. Rajabova, O. Azizov, I. Hamroyev, A. Qodirov, M. Hakimov, N. Xudoyberganova, Z. Karimova kabi olimlarning ishlari musiqa savodi, solfedjio va qo'shiqchilikni o'qitishning nazariy hamda metodik jihatlarini yoritishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Xususan, Orifjon Ashirovich Azizovning 2007-yilda nashr etilgan "Solfedjio" (ko'p ovoqli) o'quv qo'llanmasi o'quvchilarning musiqiy-nazariy bilimlarini o'zlashtirish hamda ko'p ovoqli kuylash malakalarini shakllantirishga qaratilgan bo'lib, tadqiqotda amaliy metodik manba sifatida tahlil qilindi <sup>[1]</sup>.

I. Hamroyevning "Solfedjio" qo'llanmasida kuylash malakalarining o'ziga xos jihatlari keng yoritilgan bo'lib, u vokal ko'nikmalarni shakllantirish mexanizmlarini o'rganishda muhim asos bo'lib xizmat qildi <sup>[4]</sup>.

A. Agajonovning "Kurs solfedjio" qo'llanmasi o'quvchilarda lad bosqichlarini o'zlashtirish jarayonida qo'llaniladigan kuylash tizimini tahlil qilish imkonini berdi <sup>[2]</sup>.

Shuningdek, N. Rajabovanning "Solfedjio" darsligi (2000-yilgi nashrning qayta ishlangan va to'ldirilgan 2-nashri) o'zbek xalq kuy-qo'shiqlari hamda bastakorlar asarlari asosida tuzilganligi bilan ajralib turadi va turli bosqichdagi musiqa ta'lim muassasalari uchun mos metodik manba sifatida o'rganildi <sup>[11]</sup>.

O. Ibrohimov va R. Yunusovlarning "Solfedjio" darsligi o'zbek milliy musiqa namunalarini asosida yaratilgan bo'lib, u o'quvchilarda musiqani idrok etish, tahlil qilish hamda ifoda vositalarini anglash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilishi nuqtayi nazaridan tahlil etildi <sup>[9]</sup>.

S. Matyoqubovning "Solfedjio darslarida ritm mashqlari" qo'llanmasi esa ritmik ko'nikmalarni shakllantirish metodikasini o'rganishda muhim manba sifatida foydalanildi <sup>[9]</sup>.

### TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida xorijiy tajribalar ham qiyosiy tahlil qilindi. Xususan, Amerika, Yevropa va Rossiya musiqa ta'lim tizimlarida solfedjio fanini o'qitish metodikasi hamda musiqiy-nazariy bilimlarni rivojlantirishga qaratilgan yondashuvlar o'rganildi. Bu borada B. Kalmikov, G. Fridkin, V. Flis, Y. Yakubyak, M. Ivankin kabi olimlarning ilmiy va o'quv-uslubiy ishlari asos sifatida qabul qilindi.

Rus musiqashunos olimlari tomonidan yaratilgan N. Laduhinning "Bir ovoqli solfedjio" qo'llanmasi <sup>[8]</sup>, A. L. Ostrovskiy, S. N. Solovev, V. P. Shokinlarning "Solfedjio" qo'llanmasi <sup>[10]</sup>, shuningdek I. V. Sposobinning ikki va uch ovoqli solfedjio bo'yicha ishlari <sup>[12]</sup> ko'p ovoqli eshitish va kuylash ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasini tahlil qilishda qo'llanildi.

Musiqa nazariyasi fanini o'qitish jarayonini o'rganishda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, pedagogik kuza-tish hamda umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Ushbu metodlar orqali o'quvchilarda musiqiy tafakkur, nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishning samarali usullari aniqlashtirildi.

Musiqa nazariyasini o'qitishda o'zbek milliy musiqa merosiga tayanish muhim metodologik tamoyil sifatida qaraldi. Bu borada o'zbek xalq kuy-qo'shiqlari hamda bastakorlar asarlaridan foydalanish orqali o'quvchilarda musiqiy eshitish, tahlil qilish va ifodalash ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari o'rganildi. Mazkur yondashuv o'quvchilarning nazariy bilimlarini amaliy faoliyat bilan uzviy bog'lashga xizmat qiladi.

Shuningdek, tadqiqotda musiqa nazariyasini solfedjio fani bilan integratsiyalashgan holda o'qitish zarurligi asoslab berildi. Chunki nazariy bilimlar (lad, interval, akkordlar) amaliy kuylash va eshitish mashqlari orqali mustahkamlanadi. Shu bois musiqa nazariyasi va solfedjio fanlarining o'zaro bog'liqligi metodologik jihatdan muhim omil sifatida e'tirof etildi.

### TAHLIL VA NATIJALAR

Musiqa ta'limi jarayoni, xususan bolalar musiqa va san'at maktablarida musiqa nazariyasi va solfedjio fanlarini o'qitish, yosh avlodning musiqiy tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotda o'rganilgan metodologik yondashuvlar va pedagogik xususiyatlar shuni ko'rsatadiki, mazkur fanlarning samarali o'qitilishi o'quvchilarda musiqiy idrok, tahlil qilish va ifodalash ko'nikmalarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi.



Bolalar musiqa va san'at maktablarida musiqa nazariyasi hamda solfedjio fanlari o'quvchilarning musiqa olamiga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularni musiqa asoslarini chuqur o'rganishga va shu asosda ijodiy faoliyat yuritishga yo'naltiradi. Ushbu jarayonda o'qituvchining kasbiy mahorati va metodik tayyorgarligi alohida ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy musiqa pedagogikasi o'qituvchidan darslarni mazmunli, qiziqarli va samarali tashkil etishni, o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirishga xizmat qiluvchi metodlardan foydalanishni talab etadi. Shu bois musiqa nazariyasi va solfedjio darslarini tashkil etishning samarali metodikasini ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish dolzarb pedagogik muammo sifatida namoyon bo'lmoqda.

Yuqoridagi holatlar shuni ko'rsatadiki, bolalar musiqa va san'at maktablarida musiqa nazariyasi va solfedjio darslarida o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini shakllantirish masalalarini chuqur ilmiy-pedagogik tadqiq etish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni bartaraf etishga qaratilgan metodik tavsiyalar ishlab chiqish zarur.

Musiqa ta'limi, xususan bolalar musiqa va san'at maktablaridagi o'quv jarayoni, nafaqat san'atni o'rgatish, balki o'quvchilarning intellektual, hissiy va ijodiy salohiyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi kompleks tizim sifatida shakllangan. Musiqa nazariyasi va solfedjio fanlari esa ushbu tizimning markaziy elementlari bo'lib, o'quvchining nafaqat amaliy ijro ko'nikmalarini, balki musiqa tilini tushunish, eshitish va yaratish qobiliyatini rivojlantiradi. Shu nuqtai nazardan, mazkur fanlar bolalar musiqa ta'limi jarayonida alohida o'rin egallaydi.

"Musiqa nazariyasi" – musiqa san'ati va ijro jarayonini ilmiy asosda o'rganuvchi fan bo'lib, uning tarkibiy elementlarini (tovush, nota, ritm, tonallik, ladlar, akkordlar) tizimli ravishda tushuntiradi. Bu orqali o'quvchilar musiqa asarlarini tahlil qilish, notani o'qish va mustaqil ijro etish ko'nikmalarini egallaydi [14].

"Solfedjio" esa musiqa tilini amaliy jihatdan o'rgatadigan fan bo'lib, unda tovushlarni tinglab aniqlash, kuylash, ritmik va melodik mashqlar orqali eshitish, kuylash hamda yozib olish ko'nikmalari shakllantiriladi. Solfedjio mashqlari musiqa nazariyasi bilan uyg'un holda olib boriladi, chunki u nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi. Shu bois bu ikki fan o'zaro to'ldiruvchi sifatida qaraladi.

Bolalar musiqa va san'at maktablarida ushbu fanlarning o'ziga xosligi ularning pedagogik yondashuvi va yosh xususiyatlariga moslashtirilganligida namoyon bo'ladi. Darslar quyidagi xususiyatlarga ega:

1. Yoshga moslashtirilgan pedagogik yondashuv – darslar bolalarning psixologik xususiyatlari va diqqatni jamlash darajasiga mos ravishda tashkil etiladi;
2. Nazariya va amaliyot uyg'unligi – o'quvchilar bilimni amaliy mashqlar orqali mustahkamlaydi;
3. Individual va guruh mashg'ulotlari uyg'unligi – har bir o'quvchining qobiliyatini rivojlantirishga imkon yaratiladi;
4. Ijodiy fikrlashni rivojlantirish – melodik va ritmik ijodiy mashqlar orqali amalga oshiriladi;
5. Tinglab aniqlash ko'nikmalarini rivojlantirish – bu kelajakdagi professional faoliyat uchun muhim poydevor hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, to'g'ri tanlangan pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning musiqiy tafakkuri, eshitish qobiliyati va ijodiy faolligini sezilarli darajada oshiradi. Xususan, integrativ yondashuv asosida tashkil etilgan darslar nazariy bilimlar bilan amaliy ko'nikmalarni uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, interaktiv metodlardan (eshitish orqali tahlil, musiqiy diktant, improvizatsiya elementlari) foydalanish o'quvchilarning darsga qiziqishini oshirib, bilimlarni mustahkamlashda samarali vosita ekanligi aniqlangan [3]. Yosh xususiyatlariga mos bosqichma-bosqich o'qitish metodikasi, ayniqsa boshlang'ich bosqichda o'yin texnologiyalari va vizual vositalardan foydalanish samaradorligini oshiradi [13].

Individual yondashuv asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning eshitish xotirasi va intonatsion aniqligini rivojlantiradi, guruh va individual mashg'ulotlarning uyg'unligi esa yuqori natijalarga erishishda muhim omil hisoblanadi [7].

Bundan tashqari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, xususan axborot-kommunikatsiya vositalaridan (audio yozuvlar, mobil ilovalar, interaktiv dasturlar) foydalanish o'quvchilarning eshitish tahlili va ritmik sezgisini rivojlantirishda samarali ekanligi isbotlandi [5].

Umuman olganda, tadqiqot natijalari musiqa nazariyasi va solfedjio fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning musiqiy savodxonligini oshirish, ijodiy fikrlashini rivojlantirish va ularni professional musiqa ta'limiga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etishini tasdiqlaydi.

Mazkur fanlarning ahamiyati quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi:

1. Bilim asoslarini shakllantirish – musiqa tilini chuqur o'zlashtirish;
2. Ko'nikmalarni rivojlantirish – eshitish, kuylash va ritmni saqlash;
3. Shaxsiy va ijtimoiy rivojlanish – hissiy va intellektual salohiyatni oshirish;
4. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish – yangi melodiyalar va ritmlar yaratish;
5. Tizimli musiqa ta'limini ta'minlash – kelajakdagi professional faoliyat uchun poydevor yaratish.

**XULOSA VA TAKLIFLAR**

Bolalar musiqa va san'at maktablaridagi musiqa nazariyasi hamda solfedjio darslari o'ziga xos pedagogik va metodik jihatlari bilan ajralib turadi. Ular nafaqat musiqa tilini o'rgatadi, balki bolalarning eshitib aniqlash, ijro etish, yozib olish va ijodiy qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Shu bilan birga, mazkur fanlar musiqa ta'lim tizimida muhim o'rin egallab, o'quvchilarni kelajakdagi professional va ijodiy faoliyatga tayyorlaydi. Nazariya va solfedjioning uyg'unligi o'quvchilarning musiqiy savodxonligini mustahkamlash, ijodiy yondashuvni rivojlantirish hamda musiqa bilan chuqur shug'ullanish imkonini beradi.

Ushbu fanlarni samarali o'qitish o'qituvchidan nafaqat puxta nazariy bilim, balki yuqori darajadagi metodik mahorat, psixologik yondashuv va ijodiy fikrlashni talab etadi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, dars jarayonida integrativ va interaktiv metodlardan foydalanish o'quvchilarning musiqiy eshitish qobiliyati, ritm sezgisi hamda nazariy bilimlarini uyg'un rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ayniqsa, amaliy mashg'ulotlar bilan uzviy bog'langan nazariy bilimlar o'quvchilarda mustahkam ko'nikmalarni shakllantiradi va ularning musiqa san'atiga bo'lgan qiziqishini oshiradi<sup>[3]</sup>.

Musiqa nazariyasi va solfedjio fanlarini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish, o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish hamda dars jarayonini interaktiv tarzda tashkil etish yuqori natijalarga erishishning muhim sharti hisoblanadi. Bu esa kelajakda malakali musiqachilarni tayyorlash va ularning estetik dunyoqarashini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:**

1. Azizov O. Solfedjio. – T., 2007
2. Агажонов А "Курс солфеджио" выпуск 3, двухголосие, 1985 г
3. Asafyev B.V., Musiqiy shakl haqida, Moskva: Musika nashriyoti, 1971
4. Hamroyev I. Solfedjio. – T., 1977.
5. Gordon E., Learning Sequences in Music, Chicago: GIA Publications, 2007
6. Ibrohimov O, R.Yunusov. Solfedjio darsligi. - T., 2004
7. Kodaly Z., Musiqiy tarbiya asoslari, Budapesht: Zeneműkiadó, 1974
8. Ладухин Н. "Одноголосное солфеджио. - М., 1998г 147 с.
9. Matyuzubova S Solfedjio darslarida ritm mashqlar. - T., 2009.
10. Островский А.Л., Соловев С.Н., Шокин В.П. Солфеджио. - М., 2013
11. Rajabova N. Solfedjio. – T.: Sharq, 2004. 176 b.
12. Способин И.В. 2-,3-голосие. - М., 2009.
13. Теплов В.М., Musiqiy qobiliyatlar psixologiyasi, Moskva: Pedagogika, 1985
14. <https://uz.wikipedia.org/wiki>

- 
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari



# MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

**Mas'ul muharrir:** Ramzidin Ashurov

**Ingliz tili muharriri:** Murod Xoliyorov

**Musahhih:** Alibek Zokirov

**Sahifalovchi va dizayner:** Iskandar Islomov

---

**2026. №4(1)**

---

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.  
**Litsenziya raqami: № 136361.**

**Manzirimiz:** Toshkent shahar, Yunusobod tumani  
19-mavze, 17-uy.